

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับผลการปฏิบัติการพยาบาลสูติศาสตร์ ของนักศึกษาพยาบาลสถาบันอุดมศึกษาเอกชน

Factors Associated with the Performance of Clinical Practice in Obstetrics Nursing Among Nursing Students in Private Institutions

บทความวิจัย

วารสารพยาบาลศาสตร์และสุขภาพ
Journal of Nursing Science & Health
ปีที่ 35 ฉบับที่ 2 (เมษายน-มิถุนายน) 2555
Volume 35 No.2 (April-June) 2012

มาลีวัล เลิศสารศิริ ค.ด.* วรณี เดียวศิริเสศ พย.ด.**

สุภารัตน์ สุวารี จก.บ., จก.ม.***

Maleewan Lertsakornsiri Ph.D.* Wannee Deoisres Ph.D.**

Sudararat Suwaree M.Sc.***

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับผลการปฏิบัติการพยาบาลสูติศาสตร์ของนักศึกษาพยาบาล ในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน ปัจจัยที่ศึกษา ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ชั้นปี ประสบการณ์การปฏิบัติการพยาบาลสูติศาสตร์ และการรับรู้สมรรถนะตนเอง กลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 3 และชั้นปีที่ 4 ซึ่งเลือกโดยการสุ่ม จำนวน 253 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบบันทึกข้อมูลส่วนบุคคล แบบประเมินการรับรู้สมรรถนะตนเองโดยทั่วไป และแบบประเมินผลการปฏิบัติการพยาบาลสูติศาสตร์วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติบรรยาย, t-test, ANOVA และสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน

ผลการศึกษา พบว่า นักศึกษาพยาบาลมีการรับรู้สมรรถนะตนเองทั่วไปในระดับมาก การรับรู้สมรรถนะตนเองมีความสัมพันธ์ทางบวกระดับปานกลางกับผลการปฏิบัติการพยาบาลสูติศาสตร์ทุกระยะอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นักศึกษาพยาบาลที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่างกันมีผลการปฏิบัติการพยาบาลสูติศาสตร์ไม่แตกต่างกัน นักศึกษาชั้นปีที่ 4 และนักศึกษาที่มีประสบการณ์การปฏิบัติการพยาบาลสูติศาสตร์มากกว่ามีผลการปฏิบัติการพยาบาลสูติศาสตร์ดีกว่าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังนั้น จึงมีข้อเสนอแนะว่า ควรจัดให้นักศึกษาฝึกปฏิบัติการพยาบาลสูติศาสตร์ในชั้นปีที่ 4 เน้นการพัฒนาให้นักศึกษามีการรับรู้สมรรถนะตนเอง และให้ความสำคัญกับการเพิ่มประสบการณ์ปฏิบัติการพยาบาลทางคลินิก

คำสำคัญ: ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การรับรู้สมรรถนะตนเอง การปฏิบัติการพยาบาลทางสูติศาสตร์ นักศึกษาพยาบาล

Abstract:

The purposes of this study were to examine factors associated with the performance of clinical practice in obstetrics nursing among nursing students in private institutions. Selected factors in this study included academic achievement (GPA), year of the study program, experiences of clinical practice in obstetrics nursing, and perceived self-efficacy. A random sample of 253 nursing students in the third and fourth years of Bachelor of Nursing Science degree programs were recruited in the study. Questionnaires used to collect data comprised of the Personal data questionnaire, General perceived self-efficacy scale, and Performance assessment tool for clinical

* ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะพยาบาลศาสตร์ วิทยาลัยเซนต์หลุยส์

** รองศาสตราจารย์ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

*** อาจารย์ หัวหน้าสำนักประกันคุณภาพ วิทยาลัยเซนต์หลุยส์

practice in obstetrics nursing. The data was analyzed by using descriptive statistics, t-test, ANOVA, and Pearson Product Moment Correlation Coefficient.

The results indicated that nursing students had a high level of perceived self-efficacy. Perceived self-efficacy had a positive and moderate relationship with performance of clinical practice in obstetrics nursing ($p < .01$). There was not a significant difference in the performance of clinical practice among students with differences in the academic achievement. The fourth year nursing students and the nursing students with more experiences of clinical practice in obstetrics nursing had statistically significant higher performance of clinical practice ($p < .05$). It was recommended that clinical nursing practice in obstetrics nursing should be provided in the fourth years with emphasis on enhancing students' self-efficacy and providing more experiences in clinical practice.

keywords: academic achievement, perceived self-efficacy, clinical practice in obstetrics nursing, nursing students

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การจัดการเรียนการสอนทางพยาบาลศาสตร์เป็นการจัดการศึกษาที่เตรียมพยาบาล ให้เป็นผู้ที่มีความสามารถทั้งในด้านวิชาการ และมีความสามารถในการปฏิบัติการพยาบาลตามลักษณะของวิชาชีพ ซึ่งมีการจัดการ เรียนการสอนทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ เพื่อผลิตบุคลากรทางวิชาชีพการพยาบาลให้เป็นผู้ที่มีความรู้ ความ สามารถในศาสตร์สาขานี้เป็นอย่างดี เพื่อความปลอดภัย และความมั่นใจของผู้รับบริการ พร้อมทั้งมีเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพในการปฏิบัติการพยาบาล สามารถใช้ความรู้ และทักษะต่างๆ ได้อย่างเหมาะสม ดังนั้นภายหลังที่สำเร็จการศึกษา สภาการพยาบาลจึงจัดให้มีการสอบความรู้ทางการพยาบาล 8 รายวิชา เพื่อขอขึ้นทะเบียนและรับใบ อนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์¹ จากผลการสอบที่ผ่านมาพบว่า จำนวนนักศึกษาพยาบาล สถาบันอุดมศึกษาเอกชนที่สอบผ่านทั้ง 8 รายวิชาในครั้งแรก ส่วนใหญ่ไม่ถึงร้อยละ 50 และวิชาที่นักศึกษาส่วนใหญ่สอบไม่ผ่าน คือ วิชาการพยาบาลผดุงครรภ์ ซึ่งสถาบันการศึกษาจำเป็นต้องทบทวนการจัดการเรียนการสอน นอกจากนี้การปฏิบัติการพยาบาลทางสูติศาสตร์ โดยเฉพาะในรายวิชา มีลักษณะเฉพาะที่แตกต่างจากการปฏิบัติงานในหอผู้ป่วยทั่วไป พบว่า การปฏิบัติงานในส่วนห้องคลอด ซึ่งจัดได้ว่าเป็นภาวะที่ค่อนข้างวิกฤต ในการปฏิบัติงานพบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่ขาดความมั่นใจ และความ

สามารถของตนเองที่จะทำคลอด เพื่อให้เกิดความปลอดภัยทั้งมารดาและทารกแรกเกิด ถึงแม้ว่าจะมีการเตรียมความพร้อมทั้งทางด้านทฤษฎีและฝึกปฏิบัติกับหุ่นจำลองในห้องปฏิบัติการพยาบาลในระดับหนึ่งแล้วก็ตาม มีรายงานพบว่า การฝึกปฏิบัติการพยาบาลในภาค ปฏิบัติทำให้นักศึกษามีความกังวลสูงกว่าการเรียนภาคทฤษฎีในชั้นเรียน หรือการฝึกปฏิบัติในห้องปฏิบัติการ² ซึ่งส่ง ผลต่อการรับรู้สมรรถนะตนเอง และความมั่นใจในการปฏิบัติการพยาบาลทางสูติศาสตร์³ นอกจากนี้ยังพบว่า บทบาทของพยาบาลที่เลี้ยงเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อการรับรู้สมรรถนะตนเอง และความเชื่อมั่นของนักศึกษาในการปฏิบัติการพยาบาล^{3,4}

จากการทบทวนระบบการจัดการเรียนการสอนทางด้านสูติศาสตร์ของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน พบว่า มีความแตกต่างในเรื่องแผนการฝึกปฏิบัติการพยาบาลทางด้านสูติศาสตร์โดยพบว่า บางสถาบันจัดให้นักศึกษามีการฝึกปฏิบัติการพยาบาลทางสูติศาสตร์ ในชั้นปีที่ 3 และบางสถาบันจัดให้มีการฝึกปฏิบัติการพยาบาลทางสูติศาสตร์ ในชั้นปีที่ 4 ซึ่งนักศึกษาแต่ละชั้นปีจะมีประสบการณ์ในการปฏิบัติการพยาบาลทางสูติศาสตร์ ที่แตกต่างกัน นอกจากนี้ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่นำมาพิจารณาจัดแผนการเรียนการสอนภาคปฏิบัติ โดยมีรายงานที่ยังไม่สามารถสรุปได้ชัดเจนว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษามีผลต่อการปฏิบัติการพยาบาลได้

ดังเช่นการศึกษาของปานทิพย์ ปุณณานนท์ และทัศนีย์ เกริกกุลธรร⁵ พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับสมรรถนะการปฏิบัติการพยาบาลโดยใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ของนักศึกษาพยาบาล ซึ่งจะไม่สอดคล้องกับการศึกษาของแบคแมน และคณะ⁶ ที่พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไม่มีผลโดยตรงต่อผลลัพธ์การปฏิบัติการพยาบาลในคลินิก

อย่างไรก็ตามการพัฒนาให้นักศึกษาให้เกิดการเรียนรู้ตามศักยภาพโดยเน้นผู้เรียนเป็นสิ่งสำคัญ เพื่อให้สามารถปฏิบัติการพยาบาลสู่ศาสตร์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถนำความรู้ และทักษะจากการฝึกปฏิบัติการพยาบาลสู่ศาสตร์มาใช้ในการสอบขึ้นทะเบียนและรับใบอนุญาต เป็นผู้ประกอบวิชาชีพการพยาบาลและการ

ผดุงครรภ์ ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาว่า ปัจจัยใดที่มีความสัมพันธ์กับผลการปฏิบัติการพยาบาลสู่ศาสตร์ของนักศึกษาพยาบาล สถาบันอุดมศึกษาเอกชน โดยศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ระดับชั้นปีของนักศึกษา ประสิทธิภาพการปฏิบัติการพยาบาลสู่ศาสตร์ และการรับรู้สมรรถนะตนเอง โดยคาดหวังว่าผลการศึกษาที่ได้จะสามารถนำมาใช้ในการปรับระบบการจัดการเรียนการสอนภาคปฏิบัติด้านการพยาบาลสู่ศาสตร์ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการรับรู้สมรรถนะตนเอง และผลการปฏิบัติการพยาบาลสู่ศาสตร์ของนักศึกษาพยาบาล สถาบันอุดมศึกษาเอกชน

2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการเรียนรู้สมรรถนะตนเอง และผลการปฏิบัติการพยาบาลสู่ศาสตร์ของนักศึกษาพยาบาล สถาบันอุดมศึกษาเอกชน

3. เพื่อเปรียบเทียบผลการปฏิบัติการพยาบาลสู่ศาสตร์ของนักศึกษาพยาบาล สถาบันอุดมศึกษาเอกชน ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ชั้นปี และประสบการณ์การปฏิบัติการพยาบาลสู่ศาสตร์ต่างกัน

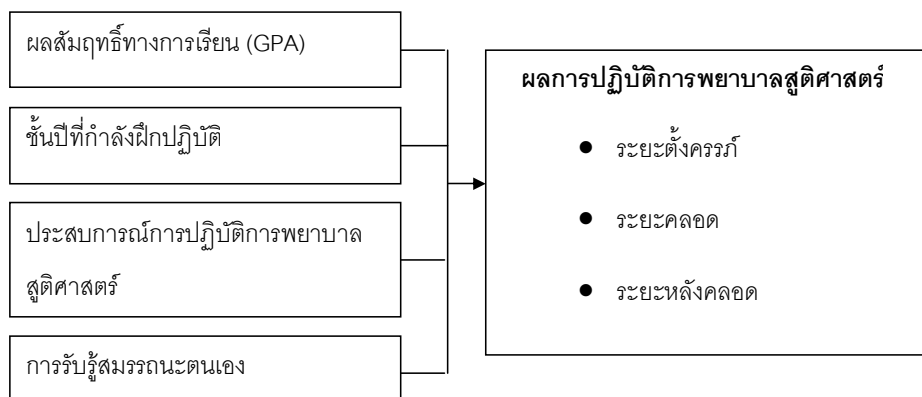
สมมติฐานการวิจัย

1. การรับรู้สมรรถนะตนเองมีความสัมพันธ์ทางบวกกับผลการปฏิบัติการพยาบาลสู่ศาสตร์ ของนักศึกษาพยาบาล สถาบันอุดมศึกษาเอกชน

2. นักศึกษาพยาบาลที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ชั้นปี และประสบการณ์การปฏิบัติการพยาบาลสู่ศาสตร์ต่างกันมีผลการปฏิบัติการพยาบาลสู่ศาสตร์ต่างกัน

กรอบแนวคิดการวิจัย

กรอบการศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับผลการปฏิบัติการพยาบาลสู่ศาสตร์ของนักศึกษาพยาบาล สถาบันอุดมศึกษาเอกชน โดยทบทวนงานวิจัยที่ผ่านมาทั้งในประเทศและต่างประเทศ เกี่ยวกับการปฏิบัติการพยาบาลทางคลินิกของนักศึกษาพยาบาล พบว่า ปัจจัยด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ชั้นปี และประสบการณ์การปฏิบัติการพยาบาลสู่ศาสตร์มีผลต่อการปฏิบัติการพยาบาลสู่ศาสตร์ ซึ่งสามารถแสดงความสัมพันธ์ของตัวแปรต่างๆ ตามกรอบแนวคิดการวิจัยดังภาพ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงบรรยาย (descriptive research)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากร คือนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 3 และชั้นปีที่ 4 ที่กำลังศึกษาในหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต สถาบันอุดมศึกษาเอกชน ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ที่ฝึก

ปฏิบัติการพยาบาลทางสูติกรรมในแผนกฝากครรภ์ ห้องคลอดและแผนกหลังคลอด จำนวน 7 สถาบัน จำนวนประชากรรวมทั้งสิ้น 685 คน คำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตรของยามานะ ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 253 คน ดังตารางที่ 1 เลือกกลุ่มตัวอย่างแบบโควตาและสุ่มอย่างง่าย ด้วยวิธีการจับฉลากจนครบตามจำนวนตัวอย่างที่คำนวณได้

ตารางที่ 1 ขนาดของประชากร และจำนวนกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามสถาบันการศึกษา

คณะพยาบาลศาสตร์ สถาบันอุดมศึกษาเอกชน ในกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล	นักศึกษาพยาบาล ชั้นปีที่ 3 หรือ 4	
	ขนาดของประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
มหาวิทยาลัยรังสิต	88	33
มหาวิทยาลัยสยาม	76	28
มหาวิทยาลัยคริสเตียน	186	69
มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ	50	18
มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ	123	45
วิทยาลัยมิชชัน	70	26
วิทยาลัยเซนต์หลุยส์	92	34
รวม	685	253

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ โดยหาความตรงตามเนื้อหา (content validity) และความเที่ยง (reliability) ซึ่งแบบสอบถาม มี 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มีข้อความเกี่ยวกับข้อมูลลักษณะส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ ชั้นปี ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ประสบ การณ์การปฏิบัติการพยาบาลสู่ศาสตร์ จำนวน 9 ข้อ

ส่วนที่ 2 แบบประเมินการรับรู้สมรรถนะตนเองโดยทั่วไป (General Self-efficacy Scale) ผู้วิจัยแปลและปรับปรุงจากแบบประเมินของเซอร์เรอร์ และคณะ⁷ ประกอบด้วยข้อความ 17 ข้อ ลักษณะเป็นคำถามเชิงบวกและเชิงลบ ลักษณะคำตอบเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) 5 ระดับ คือ จาก 1 ไม่เห็นด้วย

อย่างยิ่ง ถึง 5 เห็นด้วยอย่างยิ่ง การแปลผลคะแนนได้กำหนดจากคะแนนเฉลี่ยของแบบประเมิน ดังนี้ คะแนนเฉลี่ย 4.50-5.00 หมายถึง นักศึกษาพยาบาลมีการรับรู้สมรรถนะของตนเอง ระดับมากที่สุด คะแนนเฉลี่ย 3.50-4.49 ระดับมาก คะแนนเฉลี่ย 2.50-3.49 ระดับปานกลาง คะแนนเฉลี่ย 1.50-2.49 ระดับน้อย และคะแนนเฉลี่ย 1.00-1.49 ระดับน้อยที่สุด ผลการทดสอบหาความเที่ยงสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ในการวิจัยครั้งนี้ได้เท่ากับ .87

ส่วนที่ 3 แบบประเมินผลการปฏิบัติการพยาบาลสู่ศาสตร์สำหรับนักศึกษาพยาบาล ที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้น ประกอบด้วยข้อความ 46 ข้อ แบ่งเป็นผลการปฏิบัติการพยาบาลสู่ศาสตร์ใน 3 ระยะ ดังนี้ ระยะตั้งครรภ์ จำนวน 12 ข้อ ระยะคลอด จำนวน 22 ข้อ และระยะหลัง

คลอด จำนวน 12 ข้อ แบบประเมินลักษณะเป็นคำถามเชิงบวกลักษณะคำตอบเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ คือ จาก 1 ไม่เคยปฏิบัติ ถึง 5 ปฏิบัติเป็นประจำ การแปลผลคะแนนได้กำหนดจากคะแนนเฉลี่ยของแบบประเมิน ดังนี้ คะแนนเฉลี่ย 4.50 - 5.00 หมายถึง นักศึกษาพยาบาลมีการปฏิบัติการพยาบาลทางสู่ศาสตร์เป็นประจำ คะแนนเฉลี่ย 3.50 - 4.49 ปฏิบัติเป็นส่วนใหญ่ คะแนนเฉลี่ย 2.50 - 3.49 ปฏิบัติเป็นบางครั้ง คะแนนเฉลี่ย 1.50 - 2.49 ปฏิบัติเป็นครั้งคราว และคะแนนเฉลี่ย 1.00 - 1.49 ปฏิบัติน้อยมาก ค่าความเที่ยงสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาคของแบบประเมินเท่ากับ .97

การพิทักษ์สิทธิกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยได้ชี้แจงรายละเอียดเกี่ยวกับ วัตถุประสงค์ ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล แจ้งสิทธิการตอบหรือไม่ตอบคำถามใดที่ไม่สะดวกใจ การรักษาความลับของผู้ให้ข้อมูล ไม่เปิดเผยนามจริง สถานที่จริงของผู้ให้ข้อมูล และข้อมูลนี้อาจเกิดผลเสียหายต่อผู้ให้ข้อมูลในขณะเก็บรวบรวมข้อมูล การตีพิมพ์ และการเผยแพร่จะไม่บิดเบือนความจริง ทำให้องค์กรของผู้ให้ข้อมูลเสื่อมเสียชื่อเสียง นอกจากนี้ผู้วิจัยเปิดโอกาสให้ผู้ให้ข้อมูลในการซักถามข้อสงสัย

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยทำหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล จากสำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา แจ้งไปยังอธิการบดีของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน ในกรุงเทพฯ มหานครและปริมณฑล จำนวน 7 สถาบัน เพื่อขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูล ติดต่อกับผู้บริหารสถาบันการศึกษาพยาบาลโดยตรงหรือตัวแทนที่ได้รับมอบหมายเพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัย ลักษณะและจำนวนกลุ่มตัวอย่างในแต่ละสถาบัน เดินทางไปเก็บข้อมูลด้วยตนเอง โดยติดต่อผ่านผู้ประสานงานของแต่ละสถาบัน การศึกษานั้นๆ นักกลุ่มตัวอย่าง และจัดสรรเวลาเพื่อให้นักศึกษาพยาบาลกลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามพร้อมกัน แล้วตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูลแบบสอบถามจึงได้แบบสอบถามที่สมบูรณ์จำนวน 253 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ข้อมูลข้อมูลส่วนบุคคลกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สถิติบรรยาย ได้แก่ การแจกแจงความถี่และร้อยละ

2. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้สมรรถนะตนเอง และการปฏิบัติการพยาบาลสู่ศาสตร์ของนักศึกษาพยาบาล สถาบันอุดมศึกษาเอกชน โดยใช้สถิติ Pearson Product Moment Correlation Coefficient

3. วิเคราะห์เปรียบเทียบการปฏิบัติการพยาบาลสู่ศาสตร์ของนักศึกษาพยาบาล สถาบันอุดมศึกษาเอกชน ที่นักศึกษามีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนชั้นปี และประสบการณ์การปฏิบัติการพยาบาลสู่ศาสตร์ต่างกัน โดยใช้ independent t-test, ANOVA

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลส่วนบุคคล นักศึกษาพยาบาลกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 250 คน (98.8%) มีอายุระหว่าง 21-22 ปี จำนวน 165 คน (65.3%) ศึกษาอยู่ระดับชั้นปีที่ 4 จำนวน 140 คน (55.3%) ผลการเรียนคะแนนเฉลี่ยสะสม (GPA) ระหว่าง 2.51 - 3.00 จำนวน 115 คน (45.5%) มีประสบการณ์การปฏิบัติการพยาบาลสู่ศาสตร์ 2 ภาคการศึกษา จำนวน 167 คน (66.0%)

2. การรับรู้สมรรถนะตนเอง และผลการปฏิบัติการพยาบาลสู่ศาสตร์ นักศึกษาพยาบาลกลุ่มตัวอย่างจำนวน 173 คน (68.4%) รับรู้สมรรถนะตนเองโดยทั่วไปอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.78, S.D. = .47) สำหรับผลการปฏิบัติการพยาบาลสู่ศาสตร์ในระยะตั้งครรร ($\bar{X}$ = 4.28, S.D. = .51) ระยะคลอด ($\bar{X}$ = 4.29, S.D. = .51) ระยะหลังคลอด ($\bar{X}$ = 4.40, S.D. = .54) และโดยรวม ($\bar{X}$ = 4.31, S.D. = .51) อยู่ในระดับปฏิบัติการพยาบาลสู่ศาสตร์เป็นส่วนใหญ่

3. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับผลการปฏิบัติการพยาบาลสู่ศาสตร์

3.1 การรับรู้สมรรถนะตนเองกับผลการปฏิบัติการพยาบาลสู่ศาสตร์ของนักศึกษาพยาบาล ผล

การวิจัยพบว่า การรับรู้สมรรถนะตนเองมีความสัมพันธ์ทางบวกระดับปานกลาง กับผลการปฏิบัติการพยาบาลสู่ศาสตร์ในระยะตั้งครรภ์ ระยะคลอด ระยะหลังคลอด

และโดยรวมทุกระยะ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ความสัมพันธ์การรับรู้สมรรถนะตนเอง กับผลการปฏิบัติการพยาบาลสู่ศาสตร์ ของนักศึกษาพยาบาล สถาบันอุดมศึกษาเอกชน ในแต่ละระยะ และโดยรวม (n=253)

ผลการปฏิบัติการพยาบาลสู่ศาสตร์	การรับรู้สมรรถนะตนเอง
ระยะตั้งครรภ์	.401**
ระยะคลอด	.391**
ระยะหลังคลอด	.417**
โดยรวม	.432**

** $p < .01$

3.2 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ชั้นปี และประสบการณ์การปฏิบัติการพยาบาลสู่ศาสตร์ ผลการวิจัย พบว่า นักศึกษาพยาบาลที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่างกัน มีผลการปฏิบัติการพยาบาลสู่ศาสตร์ไม่แตกต่างกัน ส่วนระดับชั้นปี และประสบการณ์การปฏิบัติการพยาบาลสู่ศาสตร์ ทำให้ผลการปฏิบัติการพยาบาลสู่ศาสตร์แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ

.05 และ.01 โดยนักศึกษาชั้นปีที่ 4 มีผลการปฏิบัติการพยาบาลสู่ศาสตร์ดีกว่าชั้นปีที่ 3 ยกเว้นในระยะคลอด ซึ่งพบว่า ผลการปฏิบัติการพยาบาลไม่แตกต่างกัน นักศึกษากลุ่มที่มีประสบการณ์การปฏิบัติการพยาบาลสู่ศาสตร์ 2 ภาคการศึกษา มีผลการปฏิบัติการพยาบาลสู่ศาสตร์ดีกว่ากลุ่มที่มีประสบการณ์การปฏิบัติการพยาบาลสู่ศาสตร์ เพียง 1 ภาคการศึกษา ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 การเปรียบเทียบชั้นปี และประสบการณ์การปฏิบัติการพยาบาลสู่ศาสตร์ของนักศึกษาพยาบาล สถาบันอุดมศึกษาเอกชนกับผลการปฏิบัติการพยาบาลสู่ศาสตร์

ผลการปฏิบัติการพยาบาลสู่ศาสตร์	ชั้นปีที่ 3 (n=113)		ชั้นปีที่ 4 (n=140)		t-value	ประสบการณ์ 1 ภาคการศึกษา (n=86)		ประสบการณ์ 2 ภาคการศึกษา (n=167)		t-value
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	
ระยะตั้งครรภ์	4.20	.52	4.35	.50	-2.35*	4.14	.54	4.36	.48	-3.28**
ระยะคลอด	4.22	.52	4.34	.50	-1.82	4.19	.53	4.34	.50	-2.29*
ระยะหลังคลอด	4.30	.56	4.49	.51	-2.78**	4.28	.55	4.48	.52	-2.70**
โดยรวม	4.24	.50	4.39	.47	-2.48*	4.20	.50	4.39	.47	-2.94**

* $p < .05$, ** $p < .01$

อภิปรายผล

การอภิปรายผลการวิจัย ผู้วิจัยได้อภิปรายตามสมมติฐานในการวิจัยที่กำหนดไว้ ดังนี้

สมมติฐานที่ 1 การรับรู้สมรรถนะตนเองมีความสัมพันธ์ทางบวก กับผลการปฏิบัติการพยาบาลสู่ศาสตร์ของนักศึกษาพยาบาล สถาบันอุดมศึกษาเอกชน ซึ่งผลการวิจัยเป็นไปตามสมมติฐาน โดยพบว่า นักศึกษาพยาบาลมีคะแนนเฉลี่ยการรับรู้สมรรถนะตนเองโดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจากนักศึกษาพยาบาลเป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 3 และชั้นปีที่ 4 ซึ่งได้ผ่านการเรียนทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติมาแล้วในระดับหนึ่ง จึงมีการรับรู้สมรรถนะของตนเองในระดับมาก และพบว่า มีความสัมพันธ์ทางบวกระดับปานกลางกับผลการปฏิบัติการพยาบาลสู่ศาสตร์ในระยะตั้งครรรค์ ระยะคลอดระยะหลังคลอด และโดยรวม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สอดคล้องกับทฤษฎีสมรรถนะตนเองของแบนดูรา^๑ ที่กล่าวว่า เมื่อบุคคลมีความเชื่ออย่างสมเหตุสมผลว่า ตนเองมีความสามารถเพียงพอที่จะปฏิบัติงานได้สำเร็จ และการรับรู้ความสามารถของตนเอง หรือการตัดสินใจความสามารถของตนเองว่าจะสามารถทำงานได้ในระดับใด จะมีผลต่อการตัดสินใจที่จะกระทำพฤติกรรมของบุคคลนั้น ๆ ดังนั้นนักศึกษาพยาบาลที่มีการรับรู้ความสามารถตนเองในระดับสูง จึงมีการรับรู้ว่าจะตนเองสามารถปฏิบัติการพยาบาลสู่ศาสตร์ในระดับที่ปฏิบัติเป็นประจำในระดับสูงตามกันด้วย ซึ่งการรับรู้สมรรถนะตนเองขึ้นกับปัจจัยหลายประการ ดังการศึกษาของจอร์แดนและฟาร์เลย์^๒ ที่พบว่า การรับรู้ของนักศึกษาพยาบาลต่อสภาพแวดล้อมทางคลินิก มีส่วนทำให้เพิ่มความ สามารถในการปฏิบัติการพยาบาลในห้องคลอดของนักศึกษาพยาบาลได้ และการศึกษาของปานทิพย์ ปุณณนธ์ และทัศนีย์ เกริกกุลธร^๓ ที่พบว่า ปัจจัยด้านผู้สอน ได้แก่ การรับรู้ต่อพฤติกรรมการสอนทางคลินิกของอาจารย์ และปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม ได้แก่ การรับรู้ต่อสิ่งแวดล้อมในการเรียนการสอนภาคปฏิบัติมีความสัมพันธ์ทางบวกกับสมรรถนะการปฏิบัติการพยาบาล โดยใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ของนักศึกษาพยาบาล ดังนั้น

อาจารย์นิเทศหรือพยาบาลพี่เลี้ยงจึงมีบทบาทที่สำคัญที่จะช่วยส่งเสริมสนับสนุน ให้นักศึกษารับรู้ความสามารถของตนเองในการกระทำสิ่งต่าง ๆ ให้เพิ่มมากขึ้น เสริมสร้างสภาพแวดล้อมทางคลินิกให้เอื้ออำนวยต่อการเรียนการสอนได้โดยการจัดประสบการณ์ที่ประสบความสำเร็จซึ่งจำเป็นที่จะต้องฝึกให้นักศึกษามีทักษะเพียงพอที่จะปฏิบัติการพยาบาลสู่ศาสตร์ให้มีประสิทธิภาพ และประสบความสำเร็จ นอกจากนี้อาจารย์นิเทศหรือพยาบาลพี่เลี้ยงควรเป็นต้นแบบที่ดี มีการใช้คำพูดชักจูง และหลีกเลี่ยงการกระตุ้นทางอารมณ์ทางลบ เช่น การอยู่ในสภาพที่ถูกข่มขู่ กดดัน ซึ่งจะทำให้เกิดความเครียด กลัว และวิตกกังวล จะนำไปสู่การรับรู้ความสามารถตนเองต่ำลงขาดความมั่นใจในความสามารถของตนเอง สอดคล้องกับการศึกษาของเมลินคาเวจ^๔ ที่กล่าวว่า การลดความเครียดความวิตกกังวลในการฝึกปฏิบัติการพยาบาลทางคลินิก จะช่วยให้เกิดการเรียนรู้ดีขึ้น

สมมติฐานที่ 2 นักศึกษาพยาบาลที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ชั้นปี และประสบการณ์การปฏิบัติการพยาบาลสู่ศาสตร์ต่างกันมีผลการปฏิบัติการพยาบาลสู่ศาสตร์ต่างกัน ผลการศึกษาพบว่า ชั้นปี และประสบการณ์การปฏิบัติการพยาบาลสู่ศาสตร์ต่างกัน ทำให้ผลการปฏิบัติการพยาบาลสู่ศาสตร์ต่างกัน โดยนักศึกษากลุ่มที่มีประสบการณ์การปฏิบัติการพยาบาลสู่ศาสตร์ 2 ภาคการศึกษา มีผลการปฏิบัติการพยาบาลสู่ศาสตร์ดีกว่ากลุ่มที่มีประสบการณ์การปฏิบัติการพยาบาลสู่ศาสตร์เพียง 1 ภาคการศึกษา ส่วนผลการการศึกษาพบว่า นักศึกษาระดับชั้นปีที่ต่างกันทำให้ผลการปฏิบัติการพยาบาลสู่ศาสตร์แตกต่างกัน โดยผลการศึกษาพบว่า นักศึกษาชั้นปีที่ 4 มีผลการปฏิบัติการพยาบาลสู่ศาสตร์ดีกว่าชั้นปีที่ 3 ยกเว้นในระยะคลอดซึ่งพบว่า ผลการปฏิบัติการพยาบาลไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อธิบายได้ว่า นักศึกษาชั้นปีที่ 4 ได้ผ่านการฝึกปฏิบัติการพยาบาลด้านอื่นๆ มาแล้วในระดับหนึ่ง จึงทำให้มีทักษะและวุฒิภาวะสูงกว่านักศึกษาชั้นปีที่ 3 ทำให้ผลการปฏิบัติการพยาบาลสู่ศาสตร์ในระยะตั้งครรรค์ และหลังคลอดสูงกว่านักศึกษาชั้นปีที่ 3 แต่ไม่แตกต่างกันในระยะคลอด

เนื่องจากการปฏิบัติการพยาบาลในระยะคลอตเป็นภาวะที่ค่อนข้างวิกฤต แตกต่างจากการให้การพยาบาลหญิงในระยะตั้งครรภ์หรือหญิงหลังคลอดเป็นอย่างมาก ซึ่งต้องดูแลทั้งผู้คลอด และทารกแรกเกิดให้ปลอดภัยทั้งแม่ และลูก นักศึกษาจึงมักจะได้รับการสอน และอาจารย์หรือพยาบาล พี่เลี้ยงนิเทศอย่างใกล้ชิด ไม่ว่านักศึกษาจะอยู่ในชั้นปีใดก็ตาม นอกจากนี้ผลการศึกษายังพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาที่ต่างกัน ทำให้ผลการปฏิบัติการพยาบาลสู่ศาสตร์ไม่ต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของแบคแมน และคณะ⁶ ที่พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไม่มีผลโดยตรงต่อผลลัพธ์การปฏิบัติการพยาบาลในคลินิก แต่สิ่งที่มีผลต่อผลลัพธ์การปฏิบัติการพยาบาลในคลินิกนั้นมี 4 ประการ คือ 1) ผลการเรียนรู้ในหัวเรื่องก่อนที่จะฝึกปฏิบัติการพยาบาล 2) ผลสำเร็จเกิดขึ้นก่อนที่จะเรียนครบหลักสูตร 3) สถานที่ที่นักศึกษาฝึกปฏิบัติการพยาบาลในคลินิกเพื่อให้ได้รับประสบการณ์ทางคลินิก และ 4) ความมั่นใจของนักศึกษาในการปฏิบัติการพยาบาลต้องการการนิเทศทางคลินิกจากอาจารย์หรือพยาบาลพี่เลี้ยง

ข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนทางการพยาบาล และการวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

1. ควรหาแนวทางในการเพิ่มการรับรู้สมรรถนะของนักศึกษา โดยเน้นการพัฒนาให้นักศึกษามีการรับรู้ว่าตนเองมีความสามารถ เช่น จัดประสบการณ์เพื่อให้นักศึกษาปฏิบัติด้วยตนเองประสบความสำเร็จ เกิดความมั่นใจ เสริมสร้างสภาพแวดล้อมทางคลินิกให้อ่านวย กลุ่มระดับประคอง รวมทั้งอาจารย์นิเทศหรือพยาบาลพี่เลี้ยง ควรเป็นตัวแทนที่ดี มีการใช้คำพูดชักจูงให้กำลังใจ กระตุ้นเสริมแรง และหลีกเลี่ยงการกระตุ้นทางอารมณ์ทางลบ

2. ควรให้นักศึกษาฝึกปฏิบัติการพยาบาลสู่ศาสตร์ในชั้นปีที่ 4 และจัดประสบการณ์ให้ฝึกปฏิบัติอย่างน้อย 2 ภาคการศึกษา เพื่อเพิ่มประสิทธิผลในการปฏิบัติการพยาบาลสู่ศาสตร์ของนักศึกษา

3. ดำเนินการวิจัยหาวิธีเพิ่มสมรรถนะ และการวัดสมรรถนะทางการพยาบาลสู่ศาสตร์โดยตรง

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณอธิการบดี และรองอธิการบดีฝ่ายวิจัย วิทยาลัยเซนต์หลุยส์ ที่ได้กรุณาส่งเสริมและสนับสนุนงบประมาณในการวิจัยครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

1. สภาการพยาบาล. ข้อบังคับสภาการพยาบาลว่าด้วยการสอบความรู้เพื่อขึ้นทะเบียนและรับใบอนุญาตเป็นผู้ประกอบวิชาชีพการพยาบาล การผดุงครรภ์ หรือการพยาบาลและการผดุงครรภ์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2551. ราชกิจจานุเบกษา 25 เมษายน 2551.
2. Shipton SP. The process of seeking stress-care: coping as experienced by senior baccalaureate nursing students in response to appraised clinical stress. *J Nurs Educ* 2002; 41(6): 243-56.
3. Jordan R, Farley CL. The confidence to practice midwifery: Preceptor influence on student self-efficacy. *J Midwife & Womens Health* 2008; 53(5): 413-20.
4. Guimond ME, Simonelli MC. Development of the obstetric nursing self-efficacy scale instrument. *Clin Simulation in Nurs* 2011; 1-6.
5. ปานทิพย์ ปุณณานนท์ และทัศนีย์ เกริกกุลธร. ปัจจัยทำนายสมรรถนะของนักศึกษาพยาบาลในการปฏิบัติการพยาบาล โดยใช้หลักฐานเชิงประจักษ์. *J Nurs Sci S1* 2011; 29(2): 47-55.
6. Blackman I, Hall M, Darmawan IG N. Undergraduate nurse variables that predict academic achievement and clinical competence in nursing. *Int Educ J* 2007; 8(2): 222-36.

7. Sherer M, Maddux JE, Mercandante B, Prentice-Dunn S, Jacobs B, Rogers RW. The self-efficacy scale: Construction and validity. *Psychological Reports* 1982; 51(2): 663-71.
8. Bandura A. Self-efficacy: Toward a unifying theory of behavioral change. *Psychological review* 1977; 84: 191-215.
9. Melincavage SM. Student nurses' experiences of anxiety in the clinical setting. *Nurs Educ Today* 2011: 1-5.